

Notat om tilråding av vedtak om kontrollområdeforskrift

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Til: Direktør Ole-Herman Tronerud
Fra: Seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Dato: 18. juni 2021
Saksnummer: 2020/18892

VEDTAK OM FASTSETTELSE AV FORSKRIFT

-om endring av kontrollområdeforskriften for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark fylke.

Innholdet i forslaget til endringsforskrift

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd foreslår å endre gjeldende kontrollområde for ILA i Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark, for å bekjempe utbrudd av ILA i Nordkapp kommune.

Formålet med endringsforskriften om kontrollområdet som foreslås er å forebygge, begrense og bekjempe sykdommen ILA hos fisk etter utbrudd av sykdommen i forskriftens virkeområde, se nærmere avgrensning av virkeområdet i § 2.

Endringsforskriften legger restriksjoner på aktivitet i området for å hindre videre smitte. I bekjempelsessonen innføres det forbud mot å sette ut akvakulturdyr. I tillegg innføres det tiltak rettet mot akvakulturanlegg med laksefisk, slakterier og for transport. Mattilsynet vil i tillegg kunne treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet som kan innebære fare for smitteoverføring.

Mattilsynet kan vedta at bekjempelsessonen skal oppheves når vilkårene for det etter forskriftens § 13 er oppfylt. Forskriften oppheves automatisk to år etter fastsettelse av endringsforskrift som opphever bekjempelsessonen, jfr. forskriftens § 18 andre ledd.

Bakgrunn

Fiskesykdommen ILA er påvist på sjølokaliteten 16055 Kråkeberget i Nordkapp kommune, Troms og Finnmark fylke. Lokaliteten drives av Grieg NRS Farming AS.

NRS Farming AS varslet Mattilsynet tirsdag 1. juni 2021 om funn forenelig med ILA på lokaliteten 16055 Kråkeberget i Måsøy kommune, Troms og Finnmark fylke.

For å forhindre eventuell smittespredning ble lokaliteten Kråkeberget pålagt restriksjoner med virkning fra 1. juni 2021, blant annet med forbud mot flytting av fisk uten særskilt tillatelse.

Mattilsynet tok torsdag 2. juni 2021 ut oppfølgende prøver fra fisk ved lokaliteten for eventuell verifisering av ILA. Mattilsynet stadfestet ILA-diagnosen onsdag 9. juni 2021 på bakgrunn av analyseresultater fra Veterinærinstituttet.

Lokaliteten Kråkeberget ligger i kontrollområde for ILA i Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark. Kontrollområdet ble opprettet i januar 2020 etter påvisning av ILA ved lokaliteten 15460 Laholmen. Etter ny påvisning av ILA ved lokaliteten 38857 Vannfjorden i oktober 2020, ble kontrollområdet utvidet slik at lokaliteten Kråkeberget ble omfattet av overvåkingssonen.

Utbredelse av soner

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende faglig beredskapsplan for ILA¹, foreslått endringer av det gjeldende kontrollområdet. Endringene går ut på at opprettes en bekjempelsessone rundt lokaliteten Kråkeberget. Det foreslås ingen endringer av den gjeldende overvåkingssonen.

Som grunnlag for bekjempelsessonens utstrekning fastslår beredskapsplan for ILA at den skal bygge på en vurdering av reell smitterisiko. Epidemiologiske forhold, som mulig smittekontakt, transportveier, samt topografiske og hydrografiske forhold i området skal legges til grunn. Utstrekningen av en bekjempelsessone skal være minst 5 km i radius fra smittet anlegg, og som hovedregel være mellom 5 og 10 kilometer. Lokale forhold kan tilsi at det er nødvendig med en bekjempelsessone som er større enn 10 km for å kontrollere utbruddet.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Nord har i dette tilfellet vurdert at lokalitetene 16055 Kråkeberget og 36099 Store Kobbøy bør inngå i bekjempelsessonen.

Lokaliteten Kråkeberget ligger i et sykdomsbelastet området, og utbruddet ved lokaliteten er den tredje påvisningen i området siden januar 2020. Det er alvorlig at sykdommen på nytt er påvist i området, noe som forverrer sykdomssituasjonen. Lokaliteten Store Kobbøy ligger omtrent ni km fra lokaliteten Kråkeberget, og dermed innenfor den avstandsangivelsen som bekjempelsessonen som hovedregel skal være. Siden lokalitetene ligger i det samme fjordsystemet, vil det foregå en utveksling av vannmassene mellom lokalitetene, og vi mener derfor at de topografiske og hydrografiske forholdene i området tilsier at lokalitetene bør omfattes av bekjempelsessonen. Påvisningen av ILA ved lokaliteten Kråkeberget er det tredje tilfellet i dette området siden januar 2020. Det er alvorlig at sykdommen på nytt er påvist i området, noe som forverrer sykdomssituasjonen, og det er derfor avgjørende at nødvendige og tilstrekkelig tiltak iverksettes for å hindre ytterligere sykdomstilfeller.

Bruk av mal for forskrift

For å sikre forutsigbarhet og mulighet for innspill til restriksjoner som settes ved midlertidige forskrifter om sykdomsbekjempelse, benytter Mattilsynet en mal for kontrollområdeforskrift. Malen som benyttes ved ILA har tidligere vært på regulær generell høring før den ble gjort gjeldende. Ved hvert nytt utbrudd vil Mattilsynet ta utgangspunkt i malen når lokal forskrift om ILA-bekjempelse skal vedtas. Ved behov for konkrete avvik fra malen, på grunn av forhold av betydning for smittebegrensning i det enkelte aktuelle tilfellet, vil dette bli særskilt opplyst og begrunnet ved fastsettelse og publisering av fastsatt forskrift.

Forskriftens § 4 første ledd andre setning endres ved at Mattilsynet kan gjøre unntak fra forbudet om å sette ut akvakulturdyr, for utsett av rensefisk. Bakgrunnen for endringen er at rensefisk ikke er mottakelig for ILA, i tillegg til at biologisk avlusning kan være et effektivt kontrolltiltak mot lus.

Forskriftens § 10 andre ledd andre setning endres fra at «Prøveuttak kan skje slik det fremgår av vedlegg 2 til forskriften» til at «Prøvetak skal skje slik det fremgår av vedlegg 2 til forskriften». Vedlegg 2 til forskriften beskriver hvordan prøveuttak skal gjennomføres, og kravene er i tråd med Norges internasjonale forpliktelser.

Forskriftsmalens § 5 tredje ledd er ikke tatt med. Bakgrunnen er at helsekontroller og prøveuttak i bekjempelsessonen skal gjennomføres av Mattilsynet og ikke av privat fiskehelsetjeneste. Dette

¹ Mattilsynets faglige beredskapsplan for kontroll med utbrudd av infeksjøs lakseanemi (ILA).

følger av internasjonale forpliktelser Norge har påtatt seg gjennom EØS-avtalen. Vi mener derfor det er riktig at kravet, slik det fremgår av § 5 tredje ledd i malen til kontrollområdeforskrift, ikke tas med ved fastsettelsen av denne kontrollområdeforskriften.

Vurdering av konsekvenser

Den foreslåtte kontrollområdeforskriften vil kunne medføre negative økonomiske konsekvenser for lokalitetene som blir omfattet av sonene. For at tiltakene som foreslås kan anses uforholdsmessige må det vises til at tiltakene er mer inngripende enn nødvendig for å hindre spredning av ILA.

Mattilsynets ansvar ved utbrudd av alvorlige fiskesykdommer, slik som ILA, er å sørge for en tilstrekkelig og nødvendig bekjempelse av utbruddet for å sikre at sykdommen ikke etablerer seg eller spres videre. Det er derfor avgjørende at tiltak som anses hensiktsmessige og nødvendige for å bekjempe sykdommen iverksettes og gjennomføres. Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har på næringsaktører og miljøet rundt. Slik seksjon fiskehelse og fiskevelferd ser det representerer de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitte. Hensynet til å hindre spredning av ILA til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører aktørene i den begrensede perioden tiltakene varer.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at forslaget til kontrollområde samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av sonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende for oppdrettsvirksomhetene i området.

Det er i tillegg avgjørende med god overvåking og kontroll når slike alvorlige sykdomsutbrudd oppstår. Effektiv håndtering av smittsom sykdom har betydning for fortsatt markedsadgang for norsk laks.

Høring

Kontrollområdeforskrifter, og endringer av fastsatte forskrifter, i forbindelse med utbrudd av ILA må etableres raskt for å sikre at effektive smittebegrensende tiltak umiddelbart iverksettes. Med denne bakgrunn har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta endringsforskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill jfr. forvaltningslovens § 37 fjerde ledd bokstav b og instruks om utredning av statlige tiltak punkt 1-4.

Endringsforskriften som foreslås blir fastsatt uten at forslag til forskrift og utbredelsen av sonene har vært sendt ut til berørte aktører til uttalelse. Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at hensynet til kontradisjon ved endret fremgangsmåte, ivaretas ved at malen til kontrollområdeforskrift for ILA har vært gjenstand for regulær høring. I tillegg kan berørte parter som ser behov for endring av denne konkrete endringsforskriften etter at den er fastsatt, gi innspill til Mattilsynet. Innspillene vil bli vurdert og fulgt opp. Dersom Mattilsynet ser at det vil være nødvendig eller hensiktsmessig og forholdsmessig, kan det gjøres tilpasninger og endringer i den fastsatte kontrollområdeforskriften.

Beslutning om unnlatt høring er gitt av administrerende direktør i Mattilsynet, slik utredningsinstruksen krever ved fravikelse fra kravene i instruksen, se journalpost 18 i saksnummer 2020/18892.

Tilråding

Basert på vurderingene ovenfor, tilrår seksjon fiskehelse og fiskevelferd at vedlagte forskrift om endring av kontrollområdeforskriften for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark fylke fastsettes.

Vedlegg:

Forskrift om endring i forskrift 29. januar 2020 nr. 86 om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr i Nordkapp og Måsøy kommune, Troms og Finnmark

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet, hovedkontoret 18. juni 2021 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, og forskrift 17.

I

I forskrift 29. januar 2020 nr. 86 om kontrollområde for å forebygge, begrense og bekjempe infeksjøs lakseanemi (ILA) hos akvakulturdyr, Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark, gjøres følgende endringer:

§ 2 skal endret lyde:

Forskriften gjelder opprettelse av kontrollområde bestående av bekjempelsessone og overvåkingssone i Nordkapp og Måsøy kommuner i Troms og Finnmark.

Bekjempelsessone 1 omkring lokaliteten 15460 Laholmen i Nordkapp kommune oppheves 30. juli 2020. Sonen tas inn i overvåkingssonen med virkning fra 30. juli 2020.

Bekjempelsessone 2 omkring lokaliteten 38857 Vannfjorden i Nordkapp kommune oppheves 27. april 2021. Sonen tas inn i overvåkingssonen med virkning fra 27. april 2021.

Bekjempelsessone 3 opprettes omkring lokaliteten 16055 Kråkeberget i Måsøy kommune. Bekjempelsessonen omfatter lokalitetene 16055 Kråkeberget og 36099 Store Kobbøya, og avgrenses:

- *Med en rett linje fra Rekvika (25,14997; 70,91017) til vestspissen av Stor Kobbøya (25,270495; 70,920964); videre fra et punkt nordøst på Stor Kobbøya (25,304187; 70,92188) til et punkt nord fra Ytre Sinkelvika (25,368936; 70,913819).*

Overvåkingssonen omfatter lokalitetene 15460 Laholmen, 38857 Vannfjorden, 29596 Misjona, 15461 Storvika, 15462 Sarnes, 32797 Elvevika og 10660 Skinnstadvika, og avgrenses:

- *Fra vest i Kobbefjorden med en rett linje fra et punkt ved Gjesværnæringen (25,268473; 71,098638) til Måsneset (25,05042; 71,038028) nord på Måsøya. I Måsøysundet med en rett linje mellom et punkt sør på Måsøya (25,00069; 71,000029) til Fiskeneset (24,96451; 70,975188).*
- *Fra øst med en rett linje mellom et punkt ved Honningsvåg (25,990151; 70,972248) til et punkt på nordøst spissen av Vesterneset (25,893308; 70,898532).*

I vedlagte kart er bekjempelsessonen merket med rødt, mens overvåkingssonen er merket med gult.

Forskriften omfatter også slakterier, tilvirkingsanlegg og notvaskerier utenfor kontrollområdet som håndterer akvakulturdyr, produkter av akvakulturdyr og utstyr fra anlegg i bekjempelsessonen.

Kapittel II om tiltak i bekjempelsessonen tas inn i forskriften.

Kapittel II. Tiltak i bekjempelsessonen

§ 4. Overføring av akvakulturdyr inn i og ut av bekjempelsessonen

Det er forbudt å sette ut akvakulturdyr i sjøanlegg innenfor bekjempelsessonen. Mattilsynet kan gjøre unntak for utsett av rensefisk.

Det er forbudt å føre akvakulturdyr fra anlegg i bekjempelsessonen ut av bekjempelsessonen uten tillatelse fra Mattilsynet. Forbudet gjelder også føring av akvakulturdyr til slakteri eller tilvirkingsanlegg.

§ 5. Tiltak overfor akvakulturanlegg med laksefisk i bekjempelsessonen

Anlegg med laksefisk i sjø skal oversende ukentlige lister som viser den daglige dødeligheten av fisk på merdnivå til Mattilsynet.

Anlegg med laksefisk skal føre registrer over besøk på anlegget og gi informasjon om smittestatus til alle besøkende som kan komme i kontakt med fisk og utstyr/materiale som kan overføre smitte.

Fisk fra anlegg med laksefisk i sjø med påvist eller grunn til mistanke om ILA skal slaktes eller destrueres innen en fastsatt frist i henhold til en individuell plan godkjent av Mattilsynet. Etter at anlegget er tømt for fisk skal det rengjøres og desinfiseres. Anlegget skal deretter brakklegges i minimum tre måneder.

Anlegg med laksefisk i sjø der ILA ikke er påvist skal, etter at det er tømt for fisk, rengjøres og desinfiseres.

Alle anlegg med laksefisk i sjø i bekjempelsessonen skal etter rengjøring/desinfeksjon gjennomføre felles brakklegging i minimum to måneder.

Etter at Mattilsynet har vurdert og skriftlig akseptert vask og desinfeksjon av anleggene til å være tilstrekkelig, kan brakkleggingstiden starte.

Anlegg med laksefisk må daglig føre skriftlige registreringer om gjennomførte tiltak fastsatt i denne forskrift. Registreringene skal være lett tilgjengelige slik at de kan forevises Mattilsynet ved inspeksjon.

§ 6. Rengjøring av nøter med mer fra akvakulturanlegg i bekjempelsessonen

Oppdrettsnøter fra anlegg innenfor bekjempelsessonen skal leveres til et notvaskeri som Mattilsynet tillater.

Nøter må være merket med navn på opprinnelseslokalitet og lokalitetsnummer.

Benyttes notvaskeri som ligger utenfor bekjempelsessonen skal det meldes fra til Mattilsynet minst to virkedager før nøter transporteres ut av bekjempelsessonen.

Transport av nøter til notvaskeri fra anlegg i bekjempelsessonen skal foregå i en lukket transport og langs en transportrute som på forhånd er godkjent av Mattilsynet.

Ved rengjøring og desinfeksjon av nøter fra anlegg innenfor bekjempelsessonen, skal alt avløpsvann samles opp og filtreres og desinfiseres før utslipp. Nøter fra bekjempelsessonen skal holdes atskilt fra nøter fra andre anlegg.

Oppdrettsbåter, fôrlåter, flyteringer og annet utstyr fra anlegg i bekjempelsessonen skal rengjøres og desinfiseres slik Mattilsynet bestemmer, før utstyret tas i bruk ved samme eller annen lokalitet.

Notvaskeri som skal vaske nøter fra bekjempelsessonen må daglig føre skriftlige registreringer av gjennomførte tiltak fastsatt i denne forskrift. Registreringene skal være lett tilgjengelige slik at de kan forevises Mattilsynet ved inspeksjon.

§ 7. Tiltak overfor slakteri som skal slakte fisk fra bekjempelsessonen

Slakteri som skal slakte laksefisk fra bekjempelsessonen må ha godkjent avløpsbehandling, partikkelfelle og tilfredsstillende hygieniske rutiner samt føre daglige, skriftlige registreringer av gjennomførte tiltak fastsatt i denne forskrift. Registreringene skal være lett tilgjengelige slik at de kan forevises Mattilsynet ved inspeksjon.

Fisk fra akvakulturanlegg i bekjempelsessonen tillates ikke plassert i slaktemerd ved mottak på slakteriet. Mattilsynet kan unntaksvis gi tillatelse til slik plassering.

Slakteri som slakter fisk fra akvakulturanlegg med påvist eller grunn til mistanke om

ILA tillates ikke å motta fisk fra andre lokaliteter.

Etter at det er slaktet fisk fra akvakulturanlegg med påvist eller grunn til mistanke om ILA, skal slakteriet rengjøres og desinfiseres før det igjen kan slaktes annen fisk ved slakteriet. Mattilsynet i distriktet der slakteriet ligger gir tillatelse til slaktning etter rengjøring/desinfeksjon.

Ferdig slaktet fisk fra anlegg med påvist eller grunn til mistanke om ILA tillates ikke ført ut av slakteriet til tilvirking uten at det er meldt fra til Mattilsynet minst to virkedager før overføring om hvilket tilvirkingsanlegg som er aktuell for mottak. Fisk fra lokalitet med påvist eller grunn til mistanke om ILA tillates kun overført til tilvirkingsanlegg med godkjent avløps- og avfallshåndtering. Tilvirkingsanlegget og Mattilsynet i mottakerdistriktet, skal ha mottatt melding om fiskens opphav før den ferdige slaktede fisken tillates overført til tilvirkingsanlegget.

§ 8. Tiltak ved transport i bekjempelsessonen

Transport av levende laksefisk som ikke skal til bestemmelsessted i bekjempelsessonen skal så vidt mulig gå utenom bekjempelsessonen. Transport av levende laksefisk i eller gjennom bekjempelsessonen skal godkjennes av Mattilsynet.

Ved smolttransport og transport av slaktefisk gjennom bekjempelsessonen skal Mattilsynet varsles på forhånd med opplysninger om navn på båt, passeringstidspunkt og leveringssted.

Brønnbåter som transporterer levende fisk fra akvakulturanlegg med påvist eller grunn til mistanke om ILA skal ikke ta andre transportoppdrag uten at det foreligger tillatelse fra Mattilsynet.

Transportør som transporterer akvakulturdyr gjennom bekjempelsessonen må daglig føre skriftlige registreringer over gjennomførte tiltak fastsatt i denne forskrift. Registreringene må være lett tilgjengelige slik at de kan forevises Mattilsynet ved inspeksjon.

Det er forbudt for båter og andre transportmidler å ta inn transportvann, ballastvann eller lignende i bekjempelsessonen. Forbudet gjelder ikke for transportvann som tas inn ved lastning av slaktefisk i sonen.

Mattilsynet kan pålegge tiltak overfor transportør som transporterer akvakulturdyr til eller fra anlegg i bekjempelsessonen slik som krav om godkjent transportrute, lukket brønn, behandling av transportvann, avfallsbehandling, vask og desinfeksjon.

Transport og levering av fôr til anlegg i bekjempelsessonen skal skje etter Mattilsynets anvisning.

Mattilsynets kan treffe tiltak overfor annen transport i bekjempelsessonen som kan innebære fare for smitteoverføring.

§ 9. Tiltak overfor annen virksomhet i bekjempelsessonen

Fangst og flytting av rensefisk er ikke tillatt i bekjempelsessonen.

Mattilsynet kan treffe tiltak overfor annen akvakulturrelatert virksomhet i bekjempelsessonen som kan innebære fare for smitteoverføring.

Vedlegg 1 (kart) til forskriften erstattes av vedlegg 1 til denne forskriften:

Forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg 1:

Kart over ILA-kontrollområde i Nordkapp og Måsøy kommuner, Troms og Finnmark:

